

KOMMENTARER TIL NY FORSKRIFT OM FISKET I GUDBRANDSDALSLÅGEN, GAUSA OG OTTA I LILLEHAMMER, GAUSDAL, ØYER, RINGEBU, SØR-FRON, NORD-FRON, SEL, VÅGÅ, DOVRE OG LESJA KOMMUNER, OPPLAND FYLKE

Bakgrunn for forskriftsrevisjonen

Lågen er en av landets viktigste storaurelver. Storaurebestandene i Norge vurderes som nasjonalt verneverdige, og Direktoratet for naturforvaltning har fått utarbeidet et eget forslag til forvaltningsplan for storaure (Garnås et al. 1996). Storaurebestandene i Norge er generelt svært utsatt for overbeskatning som en følge av at de blir kjønnsmodne først ved høy alder og stor størrelse, slik at de er utsatt for fangst i flere år før første gyting. Gytevandringene oppover i vassdragene og konsentrasjonen av fisk på gyteplassene gjør den dessuten lett å fange dersom det ikke er restriksjoner i redskapsbruk, fisketider og -steder. For å beskytte storaurestammene mot overbeskatning er det i forslaget til forvaltningsplan for storaure gitt følgende tilråding:

”Alle storørretstammer bør beskyttes av en lokalt tilpasset, offentlig fiskeforskrift. Det må vurderes om det er behov for revisjon av eksisterende forskrifter, og det må fastsettes forskrift hvis slik ikke finnes.”

Fisket i Lågen og Gausa har vært regulert gjennom 4 ulike offentlige forskrifter for fisket:

- Forskrifter av 29. mars 1996 om fisket i Gausa, Lillehammer og Gausdal kommuner, Oppland fylke
- Forskrift av 18. juli 1990 for fisket i Lågen opp til Hunderfossen i Lillehammer og Øyer kommuner, Oppland fylke
- Forskrift av 18. mai 1989 for fisket i Lågen fra Hunderfossen til Harpefossen i Øyer, Ringebu og Sør-Fron kommuner, Oppland fylke
- Midlertidig forskrift av 15. september 1998 for fisket i Våla elv fra Vinkel-dammen til nedre bru i Åmillom, Ringebu kommune, Oppland fylke

Gjennom de senere år er det gjennomført en rekke undersøkelser av fiskebestandene i Lågen og Gausa som har gitt mye ny kunnskap av stor verdi for vurderingen av hvordan beskatningen av auren bør reguleres. Denne kunnskapen viser et klart behov for revisjon av forskriften på strekningen mellom Hunderfossen og Harpefossen. En del tidligere bestemmelser synes å være unødvendige, mens bestemmelser som er nødvendig for å skjerme auren bla på flere gyteplasser har manglet. Registreringer av oppgang av aure i fisketrappa i Hunderfossen har vist en negativ utvikling de senere årene, noe som tilsa behov for en mer effektiv skjerming av gytefisken mot beskatning.

Lillehammer, Gausdal, Øyer, Ringebu og Sør-Fron kommuner utarbeidet en egen handlingsplan for storørret i Lågen og Gausa (Bråten et al. 1999), hvor bla behovet for en revisjon av fiskeforskriftene ble påpekt.

A/L Lågen fiskeelv utarbeidet en driftsplan for fisket i vassdraget (Lågen fiskeelv 2001), hvor fiskereglene er vurdert. Lågen fiskeelv ga i driftsplanens tiltaksdel ”oversikt over anbefalinger som må fremmes i en prosess med offentlig forvaltning i forhold til en framtidig revisjon av offentlige forskrifter;

- i) offentlige forskrifter regulerer ikke fiske med garnredskaper eller stangredskaper etter storaure i gytetiden på gyteplasser i Lågen ovenfor Hunderfossen. Det må innføres en fredning av storaure i gytetiden fra 20. september og ut oktober. I tillegg må det tas initiativ til fredning av vinterstøing.

- ii) Offentlig forskrift regulerer ikke dreggefisket etter storaure på Losna, og det må innføres reguleringer i forhold til antall stenger, bruk av ekkolodd og eventuelle andre forhold.
- iii) Offentlig forskrift har innført forbud mot garnfiske på strekningen mellom Hunderfossen og Hovdfossen i perioden 1. september – 15. oktober. Fredningstida er vurdert som kort i forhold til gyteperioden som strekker seg ut hele oktober. Forbudet omfatter kun garnfisket.
- iv) Det må tas initiativ for å åpne for utøvelse av et tradisjonelt drivgarnsfiske etter Hunderaure blant rettighetshavere til et slikt kulturhistorisk fiske. Omfanget av drivgarnsfisket kan reguleres i form av tids- og kvotebegrensninger. Dersom utøvelsen av fisket opphører, forsvinner og den levende kunnskapen om dette.”

I tillegg til signalene gitt gjennom driftsplanen uttrykte Lågen fiskeelv ønske om at også auren i Lågen ovenfor Harpefossen bør skjermes mot garnbeskatning i gytetida gjennom offentlig forskrift.

Fra sentralt hold er det signalisert at det skal tilstrebes og redusere antall forskrifter ved å slå sammen eksisterende forskrifter der det er mulig, og fylkesmennene har i den sammenheng fått i oppdrag av DN å gjennomgå forskrifter om fisket. Ved forskriftsrevisjonen for Lågen mellom Hunderfossen og Harpefossen har vi derfor fastsatt en forskrift som dekker Lågen fra Lillehammer til Lesja, Otta til Vågåvatnet og Gausa. Forskriften erstatter de fire tidligere forskriftene som har regulert fisket innen dette vassdragsområdet.

Generelt om den nye fiskeforskriften:

Intensjonen med forskriften om fisket i Lågen, Gausa og Otta er å skjerme storauren i vassdraget mot for hard beskatning. Samtidig har det vært viktig å utarbeide forskrifter som i minst mulig grad medfører hindringer for fiske etter andre fiskearter i vassdraget. Dette, sammen med storaurens vandringer i vassdraget, har gjort det nødvendig å differensiere bestemmelsene mellom ulike soner i elva og ulike tider på året. Dette fører til at fiskeforskriftene nødvendigvis blir detaljerte og kompliserte. Det er fiske med bundne og faststående redskaper som representerer størst potensiale for å overbeskatte auren. Det er derfor bestemmelsene knyttet til denne kategori redskaper som er kompliserte, og som varierer mellom soner i elva. A/L Lågen fiskeelv åpner ikke for bruk av slike redskapstyper for allmennheten gjennom sitt kortsalg. Dette er et fiske som er forbeholdt fiskerettshaverne selv. Den enkelte fiskerettshaver trenger derfor kun å sette seg inn i bestemmelser og sonegrenser i det området vedkommende selv driver fiske med bunden- eller faststående redskap. De aller fleste fiskerettshavere vil være lokalkjente i den del av elva de fisker, og det skulle derfor være relativt enkelt for disse å sette seg inn i reglene. Bestemmelsene for det fisket som det er almen adgang til (fiske med stang og håndsnøre) er i mindre grad differensiert. De regler som gjelder for vanlige fiskekortkjøpere vil kunne sammenfattes forholdsvis kort, og skulle være enkle å sette seg inn i.

Et generelt hovedelement i forskriften er at storauren skal være skjermet mot fiske med bundne og faststående redskaper i områder hvor det samler seg særlig store konsentrasjoner av storaure. Aktivt fiske med garn og andre bundne/faststående redskaper på slike områder vil lett gi overbeskatning. Det er derfor innført forbud mot bruk av slike redskaper gyteområdene i forbindelse med gytetiden. Elvebunnen i Lågen består i stor grad av fine masser og/eller ustabile masser. Gyteområdene er derfor begrensede, noe som medfører at gytefisker blir

konsentrert på noen avgrensede områder i elva. Auren skjermes også mot beskatning med bundne/faststående redskaper i siste del av oppgangsperioden i de deler av vassdraget som passerer av størst del av gytebestanden (nedenfor Losna). I tillegg er det spesielle bestemmelser i et område med særlig store konsentrasjoner av vinterstøinger og et område med særlig store konsentrasjoner av aure på næringssøk. I de øvrige deler av elva er det få restriksjoner.

Kommentarer til bestemmelsene i forskriften:

I. Bestemmelser for fisket i Gausa

Bestemmelsene for Gausa er ikke endret i forhold til gjeldende forskrift.

II. Bestemmelser for fisket i Lågen fra Vingnesbrua til Hunderfossdammen

Bestemmelsene for strekningen Mjøsa – Hunderfossen er også tilnærmet lik tidligere forskrift. Nytt er det at sidebekker til Lågen omfattes av forskriften så langt fisk fra Lågen kan gå og at bestemmelsen om en eksklusiv fluesone ved Hunderfossen er fjernet. Dette er en type bestemmelse som ikke naturlig hører inn i en offentlig forskrift. Det at denne tas ut av forskriften er ikke til hinder for at Lågen fiskeelv viderefører bestemmelsen i sine fiskeregler. Det har vært uttrykt et ønske om å åpne opp for et begrenset tradisjonelt drivgarnsfiske på strekningen for at kunnskapene om dette fiske ikke skal gå tapt. Dette har fram til nå vært løst gjennom dispensasjoner. Oppgangen av gytefiske de senere år har vist en negativ utvikling noe som ikke tilsier at en bør øke beskatningen. Det er vår vurdering at det fortsatt vil være den mest hensiktsmessige å regulere et slikt spesielt fiske gjennom enkeltvedtak. Muligheten for dette er nå synliggjort ved at adgangen til å åpne for drivgarnsfiske og annet fiske av kulturhistorisk verdi er tatt inn under bestemmelsene om redskapsbruk (§ 6, 3. ledd). Tilsvarende er det også tatt inn adgang til å åpne for fiske med storruse i samme bestemmelse.

III. Bestemmelser for fisket i Lågen fra Hunderfossdammen til Harpefossdammen

Bestemmelsene for strekningen Hunderfossen – Harpefossen er endret på flere punkter.

Bestemmelsene for stangfiske er enkle, med kun fredningstider i tilløpselver (§ 14, 1. ledd) og for dorgefiske også i Hunderfossbassenget (§ 15, 2. ledd). Det siste er innført for å skjerme vinterstøinger av aure som stopper ovenfor Hunderfossdammen på sin nedvandring etter gyting. Mye fisk overvintrer i magasinområdet og slipper seg først ut på vårflommen. Fra Hunderfossdammen og 100 m oppover er det totalforbud mot alt fiske (§ 15, 1. ledd). Det er en utvidelse på 100 m av den lovfestede fredningssonen oppstrøms fisketrapp. Det er videre lagt begrensninger på antall sluk som kan brukes ved dorgefiske (§ 13) for å demme opp mot at moderne dorgeredskap med store mengder sluker på utriggere etc skal bli tatt i bruk. Slik redskap er effektiv og vil kunne medføre overbeskatning, og vil også lett medføre praktiske problemer i forhold til andre fiskere da det fisker over stor bredde ut fra båten. Tidligere fredningssoner i munningsområdene utenfor noen sideelver er fjernet, da betydningen av disse ikke antas å være spesielt stor, samtidig som det meldes om at det har vært mye problemer knyttet til håndhevelsen av disse.

Det er innført fredningssoner i forhold til garnfiske for å skjerme storauren mot overbeskatning. Tidligere høstfredning fra Hunderfossen til Hovdfossen er beholdt og forlenget opp til utløp Losna for å få med gyteplasser på Trettenstrykene/Bådstø (§ 15, 4. ledd). Det er videre tatt inn høstfredning på kjente gyteplasser i hovedelva lenger opp (§ 15, 4. ledd) og i sideelver (§ 14, 1. ledd). Det er fredningsbestemmelser for garnfiske i

Hunderfossbassenget som for dorgefiske (§ 15, 2. ledd). Det er tatt inn en fredningssone for garnfiske i nordenden av Losna (§ 15, 3. ledd). Dette området er beiteområde for en svært stor del av storauren som vokser opp i Lågen. Garnfiske her vil lett kunne medføre overbeskatning. Tilsvarende fredningssone finnes også i nordenden av Mjøsa.

Det er satt en øvre grense for tillatt maskevidde ved garnfiske (§ 12) for å skjerme storaure. Storaure vil selvsagt også fanges i garnmasker tilpasset annen fisk, men det reduserer effektiviteten på garnsetting rettet spesielt mot storauren.

I sideelva Våla har strekningen fra Vinkeldammen og ned til nedre bru i Åmillom vært fredet for alt fiske gjennom en egen forskrift. Bakgrunnen har vært den vanskelige situasjonen for aurestammen i Våla som følge av periodevis tørrelgging av deler av elvestrekningen. Ringebu kommune hadde registrert at det foregikk en del fiske på strekningen. Kommunen opplyste videre at det hovedsakelig var fisk under minstemålet på 30 cm i elva utenom gytetida da fisken uansett er fredet. Fredningsbestemmelsen for Våla er nå tatt inn og videreført i forskriften for Lågen, Gausa og Otta (§ 14, 2. ledd).

Tidligere bestemmelser om minstemål for aure er opprettholdt (§ 16).

Muligheten til å åpne for fiske med storruse og med fiskeredskaper av kulturhistorisk verdi er synliggjort i bestemmelsene om redskapsbruk (§ 12, 3. ledd).

IV. Bestemmelser for fisket i Lågen fra Harpefossdammen til utløp Lesjaskogsvatnet og for Otta fra samløp med Lågen til utløp Vågåvatnet

Ovenfor Harpefoss har det tidligere ikke vært offentlige forskrifter for fisket. Det er nå innført offentlig forskrift etter oppfordring fra Lågen fiskeelv, for å unngå garnsetting etter aure i gytetida. Forskriften gir bestemmelse om høstfredning for garnfiske i Lågen opp til Lejsaskogsvatn og Otta opp til Vågåvatn (§ 18).

V. Generelt

Dette gir en generell adgang til å gi dispensasjoner fra bestemmelsen til spesielle formål (§ 19). Kapitlet inneholder for øvrig en standard bestemmelse om merkekrav for faststående redskap (§ 20), samt alminnelige forskriftsbestemmelser om kontroll, straffeansvar og ikrafttreden (§§ 21 og 22).

Referanser:

Bråten, A. L., Edsberg, A., Hagen, A., Liebe, M., Lindstad, L., Steine, O. og Sylte, J. 1999. Handlingsplan for storørret. Tilstandsrapport for storørrettens gyte- og oppvekstområder i Gudbrandsdalslågen og Gausa med sideelver med forslag til tiltak for bevaring av storørretstammene. Rapport fra S-Fron, Ringebu, Øyer, Lillehammer og Gausdal kommuner, 71 s.

Garnås, E., Hegge, O., Kristensen, B., Næsje, T., Qvenild, T., Skurdal, J., Veie-Rosvoll, B., Dervo, B., Fjeldseth, Ø. & Taugbøl, T. 1996. Forslag til forvaltningsplan for storørret. Utredning for DN 1997-2.

A/L Lågen fiskeelv 2001. Driftsplan for A/L Lågen Fiskeelv 2001 – 2003. Rapport fra A/L Lågen fiskeelv, 96 s.

KART OVER NYE SONER MED SPESIELLE BESTEMMELSER FOR FISKET PÅ STREKNINGEN HUNDERFOSSEN HARPEFOSS

Kart 1. Sone fra 100 m ovenfor Hunderfosdammen opp til grense mellom Lillehammer og Øyer (jf. forskriftens § 15, 2. ledd).

Kart 2. Sone fra grense mellom Lillehammer og Øyer og opp til Båstø (jf. forskriftens § 15, 4. ledd, 1. kulepunkt).

Kart 3. Sone i Losnas nordende (jf. forskriftens § 15, 3. ledd).

Kart 4. Sone fra sørspissen av Gåsøya opp til en linje ovenfor Rankleivbrua i Ringebu (jf. forskriftens § 15, 4. ledd, 2. kulepunkt).

Kart 5. Fredningssone i Våla (jf. forskriftens § 14, 2. ledd).

Kart 6. Fredningssone ved Heringen i Ringebu (jf. forskriftens § 15, 4. ledd, 3. kulepunkt).

Kart 7. Fredningssone nedenfor Harpefoss (jf. forskriftens § 15, 4. ledd, 4. kulepunkt).